

80 DAGEN CORONA IN HELMOND

GESPREK MET DE RAAD – 19 MEI 2020

Inleidend

Op zondag 1 maart 2020, aan het begin van de avond, belde de directeur Publieke Gezondheid van de GGD met de burgemeester van Helmond. Wat een avond eerder al werd gedacht, bleek waarheid. Een coronatest was twee keer positief uitgeslagen: de eerste besmetting met COVID 19 in Zuidoost Brabant was een feit en het betrof een inwoner van Helmond. Een crisisteam in 't Cour, in spoedzitting bijeen, heeft het om 00:00 uur maandag 2 maart zien worden. Sinds dat bericht, over 'patiënt 0' in de stad, heeft voor de gemeente al meer dan tien weken veel in het teken gestaan van de coronapandemie. Zoals voor heel Nederland ging dat ook in Helmond in golven. Na de schok was er de actiestand en na de actiestand kwam het besef dat corona heel veel gaat veranderen. In de manier waarop mensen met elkaar omgaan, in de economische en sociale structuur. Helmond na de crisis zal een andere stad zijn dan ervoor en dit stelt ook de gemeente voor een pakket aan uitdagingen.

De afgelopen 80 dagen is vanuit een lokaal ingerichte crisisstructuur (waarin zeker in de beginperiode elke dag bij elkaar werd gekomen) hard gewerkt om zo goed mogelijk te reageren en te anticiperen op de noden uit de stad. Die noden waren en zijn divers. Zeker in de meest hete periode kwamen zorginstellingen voor uitdagingen te staan die ze nooit eerder hadden gekend. Het feit dat bezoek daarbij door de verplichte afstandsregels uit den boze was, maakte het er alleen maar lastiger en vaak ook schrijnender op. Scholen gingen dicht en kinderen kregen digitaal onderwijs, terwijl de meeste inwoners tevens werd opgedragen thuis te werken: een uitdagende combinatie. Dit laatste geldt ook voor de gemeentelijke organisatie, waar ICT belangrijker werd dan ooit tevoren en er veel aandacht is besteed aan het sociale cement tussen de verschillende medewerkers. Ondertussen werd de eenzaamheid onder vooral (het in de afgelopen jaren flink gestegen aantal) alleenstaanden voelbaar. En naarmate het aantal besmettingen toenam en de maatregelen strenger werden, kwamen ook die andere slachtoffers steeds beter in beeld: het bedrijfsleven, de kleine ondernemers en de creatieve/culturele instellingen. Of het nu om een evenementenbureau of een café ging: de deur ging op slot, bezoekers bleven weg, terwijl de meeste kosten doorliepen. Zo ontwikkelde corona zich – ook in Helmond – van een gezondheids crisis naar een sociale en economische crisis. Het virus werd een veelkoppig monster.

Tegenover de toenemende problematiek ontwikkelden zich ook prachtig initiatieven. Helmond toonde de afgelopen tien weken aan een stad van veerkracht en een stad van saamhorigheid te zijn. Steunbetuigingen richting zorgmedewerkers kwamen spontaan van de grond, inclusief geïmproviseerde concerten bij verzorgingstehuizen. Bedrijven mengden zich belangeloos in het leveren van beschermingsproducten en laptops voor kinderen. Scholen werkten samen om goede oplossingen te vinden en veel (horeca)ondernemers toonden een enorme creativiteit. Als gemeente hebben we geprobeerd hier op in te spelen door telkens vooral in kansen te denken. Daar waar de nood het hoogste was, sprongen we bij. Zo hielden medewerkers Economie opeens toezicht op het naleven van maatregelen bij Senzer, en zaten juridische ambtenaren als BOA op de fiets.

In dit verslag nemen we u mee in de afgelopen tachtig dagen: dat is de periode die het eerste coronagesprek met de voltallige gemeenteraad scheidt van de eerste officiële besmetting in onze stad. Hierbij proberen we u zoveel mogelijk deelgenoot te maken van de uitdagingen die op ons zijn afgekomen en de dilemma's waarvoor we hebben gestaan. Die waren er in overvloed. Immers, de gevleugelde woorden van minister-president Rutte, dat we met 50% van de informatie soms 100% van de besluiten moeten nemen geldt ook voor ons op lokaal niveau. In dit verslag wordt voor enkele kernthema's aangegeven welke vraagstukken op ons af zijn gekomen en via welke maatregelen we hier op hebben gereageerd. U zult zien dat we dit vaak in samenwerking met anderen hebben gedaan, omdat we het niet alleen kunnen én omdat in crisistijd de bereidheid tot coöperatie vaak enorm wordt vergroot.

Tevens nemen we u mee in de uitdagingen die nog voor ons liggen. Immers: corona is inmiddels al een tijdje in ons leven, maar we zijn er voorlopig niet vanaf en de gevolgen zullen zich nog jaren laten voelen. Vanwege die tijdspanne sluiten we af met een doorkijk naar de toekomst. Te beginnen met een vooruitblik op de komende P&C Cyclus en vervolgens ook een financiële doorkijk. Omdat ongeacht het scenario dat bewaarheid wordt de impact van corona op Helmond, ons beleid én onze huishouding groot zal zijn. En daarmee hoe dan ook de komende jaren invloed zal hebben op de keuzes die we met elkaar maken. Alles wat we daarover opschrijven is overigens met potlood. Immers, wat de exacte impact zal zijn, is de komende weken nog niet exact te duiden. Het enige wat we weten is dat het een impact zal zijn die we tachtig dagen geleden, op 1 maart vlak voor middernacht, nog op geen enkele wijze konden bevroeden.

Thema: Zorg, Gezondheid en Welzijn

De uitdaging die op ons en op het domein is afgekomen

De coronacrisis en de noodzakelijke landelijke maatregelen vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het RIVM hebben een grote impact op de gezondheid van onze inwoners en op de activiteiten voor het sociaal domein. Zoals overal in Nederland gaat daarbij veel aandacht uit naar de harde cijfers. Wij snappen dit, en tegelijkertijd is het belangrijk te benoemen dat de cijfers lang niet alles zeggen. Zo blijven, vanwege de beperkte testcapaciteit, veel coronabesmettingen onder de radar. Dit maakt dat het onmogelijk is te duiden hoe groot de klappen in bijvoorbeeld de verzorgingstehuizen in Helmond zijn. De verhalen zijn soms echter hartverscheurend en daarmee veelzeggend. De streekfunctie van het Elkerliek ziekenhuis leidt er bovendien toe dat ook relatief veel inwoners van buiten Helmond in onze stad zijn overleden. Voor wat betreft de cijfers en de trends kunnen we het volgende zeggen.

De ontwikkeling in besmettingen, ziekenhuisopnames en overlijdensgevallen in Helmond is door de band genomen vergelijkbaar met de trend in onze regio. Zoals bekend is onze regio in vergelijking met Nederland zwaarder door het virus getroffen. Puur voor Helmond zien we dat in Helmond in de periode van 1 januari t/m 12 mei in totaliteit 479 mensen zijn overleden. Dit is respectievelijk 26% en 45% meer dan in de jaren 2018 en 2019.

Kijkend naar de ontwikkeling, kunnen we in het algemeen stellen dat er geen afwijkende trend in Helmond zichtbaar is. Begin mei was zowel in het aantal aan corona overleden personen als in het aantal ziekenhuisopnames een piek te zien. Een nadere duiding leert dat in de acht dagen vóór deze piek geen mensen aan corona zijn overleden (dit is een gedeeltelijke verklaring). De piek in het aantal opnames (7 mensen op 2 mei) is niet te verklaren, maar heeft zich daarna ook weer gestabiliseerd.

De harde cijfers (met alle voorbehouden vandien) leren ons dat tot en met donderdag 14 mei in Helmond 370 patiënten op 100.000 inwoners positief zijn getest, dat 121,2 patiënten per 100.000 inwoners zijn opgenomen en dat 43,3 patiënten per 100.000 inwoners bewezen aan corona zijn overleden.

Specifiek bij het aantal besmettingen geldt dat Helmond de 62^e plek van Nederland inneemt, qua overlijdensgevallen de 90^e plek en qua ziekenhuisopnames de 52^e plek. Op het gebied van het aantal besmettingen hebben we, net als overige gemeenten in Brabant, de weg naar beneden ingezet.

De curatieve zorg vanuit onder meer huisartsen en ziekenhuizen kent sinds de crisis veel uitdagingen. Er is een grote druk op onze huisartsen, ziekenhuisbedden en intensive cares vanwege de zorg voor besmette inwoners. Het Elkerliek Ziekenhuis heeft een periode speciale tenten voor haar gebouw gehad waar de eerste triage van patiënten plaatsvond. Door corona kon de regulier lopende zorg niet plaatsvinden zoals gebruikelijk en extra bescherming van zorgverleners was noodzakelijk.

Het feit dat Nederland zich zo'n twee maanden in een periode van een intelligente lockdown heeft bevonden, en ook de komende tijd wordt gewerkt en geleefd binnen een 1,5 meter samenleving, heeft eveneens gevolgen voor de mate waarin onze inwoners kunnen meedoen, rondkomen en vooruitkomen; het kerndoel van ons sociaal domein. Door ons ingekochte en gesubsidieerde zorg en ondersteuning werd stopgezet of aangepast. Zaken als dagbesteding, ambulante begeleiding, ontmoetingsactiviteiten in wijkhuizen en sportactiviteiten konden niet doorgaan zoals we dat gewend zijn. De uitdaging bestond er voor ons uit om (kwetsbare) inwoners in beeld te houden en het zorg- en ondersteuningsaanbod zoveel als mogelijk op alternatieve wijze te continueren.

Tot slot zagen we als gevolg van de coronacrisis dat inwoners hun financiële positie zien verslechteren. Met het verstrijken van de tijd, groeit het aantal ontslagen en faillissementen, met bijbehorende gevolgen voor de portemonnee. Deze groep willen we bereiken en ondersteunen, zodat ze kunnen blijven rondkomen.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

In reactie op de coronacrisis zien we veel veerkracht en innovatie bij inwoners, de gezondheidszorg, vrijwilligersorganisaties én maatschappelijke partners. Hoewel de maatregelen tot ongemak en soms zeer ingrijpende onmogelijkheden (zoals het moeten weigeren van zorg in de verpleeghuizen) leidden, hebben we veel creativiteit gezien. Zowel wijzelf als onze partners hebben de afgelopen periode verschillende maatregelen getroffen om onze doelen zoveel mogelijk te blijven realiseren. Deze maatregelen lichten we hieronder kort toe.

Gezondheid

De afgelopen periode ging de aandacht uit naar het inrichten van een veilige plek om reguliere zorg te continueren. Daarnaast zette de zorg in op het zien van patiënten met coronagerelateerde klachten, waarbij persoonlijke beschermingsmiddelen net als in de rest van Nederland schaars bleken.

Als gemeente legden we extra korte lijntjes met huisartsen om te kunnen anticiperen op hun behoeften. We anticipeerden bijvoorbeeld op extra locaties voor huisartsen, mocht hun eigen praktijk knellend worden en de ruimte daarmee te klein. Daarnaast is Helmond via wethouder Dortmundans vertegenwoordigd in een regionaal overleg maatschappelijke zaken. We delen daarin met andere gemeenten en samenwerkingspartners de knelpunten en best practices die tijdens deze crisis zijn ontstaan. Via dit overleg kunnen wij signalen doorgeven aan het RONAZ (Regionaal Overleg Niet Acute Zorg) en de Veiligheidsregio.

Tot slot ondersteunden we verpleeghuizen in capaciteitsuitbreiding. Er is een cohortafdeling opgericht op de locatie Vitassist op Suytkade voor de vijf regionale ziekenhuizen. Als gemeente dachten we mee en ondersteunden bij de realisatie ervan. Doel van deze cohortafdeling is om COVID-patiënten op te vangen

uit ziekenhuizen, die voldoende hersteld zijn om niet langer in het ziekenhuis te hoeven blijven maar tegelijkertijd nog niet naar huis kunnen.

Verbinding met de stad

Onze wijkadviseurs houden contact met sleutelfiguren in de wijken. We zijn zo in staat om snel te anticiperen op ontwikkelingen in de wijken. Daarnaast organiseerden we een virtuele bijeenkomst met het Platform Sociale Cohesie, waar vanuit het bestuur de burgemeester (als voorzitter) en wethouder Dortmans bij aanwezig waren. Met onze maatschappelijke partners spraken we over de gevolgen van corona op onze inwoners en keken welke specifieke maatregelen nodig waren. Een volgende (fysieke) bijeenkomst van het Platform staat voor medio juni gepland.

Sociale teams

Door de maatregelen beoordelen de sociale teams met een speciaal opgesteld afwegingskader wanneer huisbezoeken en 'live' begeleiding in de thuissituatie nodig is en blijft. In de overige situaties pakken we vragen op en bieden we ondersteuning via beeldbellen en/of door telefonisch contact. De ervaringen van de inwoners hiermee zijn wisselend. Dat is logisch, het is een nieuwe manier van werken en contact 'dichtbij' is wat we allen gewend zijn. Verder is sinds de coronamaatregelen sprake van een afname van het aantal nieuwe hulpvragen. Het lijkt erop dat inwoners hun hulpvraag uitstellen.

Zorgaanbieders Wmo, Jeugdhulp en vervoer

Zorgaanbieders bieden een alternatief aanbod of zijn genoodzaakt de ondersteuning tijdelijk te stoppen. De richtlijnen van het RIVM zijn hiervoor de kaders. We besloten tot doorbetaling van de zorgaanbieders (financiële continuïteit) in lijn met de afspraken van VWS en de VNG. Ook vervoersaanbieders in het kader van Wmo en Jeugdzorg is garantie op financiële continuïteit geboden. Enkele lopende aanbestedingen zijn door de coronacrisis vertraagd, zoals de jeugdhulp segmenten 1 en 2 en de spoedeisende (jeugd)zorg.

Gesubsidieerde organisaties

Sluiting of beperkingen in de mogelijkheden om activiteiten uit te voeren, hebben grote gevolgen voor onze gesubsidieerde organisaties. Onder meer de scoutingclubs, speeltuinen, sportverenigingen, wijkhuizen, ouderenbonden en de LEVgroep worden geraakt. Om de negatieve effecten voor inwoners en gesubsidieerde organisaties te verzachten, hebben we lokale maatregelen getroffen:

- Verschillende gesubsidieerde organisaties huren een gemeentelijk pand. Om de financiële zorgen te verlichten, is de huur voor de maanden april tot en met juni opgeschort. Een deel van de door ons gesubsidieerde organisaties kan gebruik maken van de landelijke financiële steunmaatregelen zoals de Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) en Tegemoetkoming schade COVID-19 (TOGS).
- We onderzoeken de exacte financiële gevolgen van de coronacrisis voor de door ons gesubsidieerde organisaties. Ze kampen mogelijk met verminderde inkomsten uit bar, verhuur, entree en/of opzeggingen van contributie. Dit onderzoek vindt parallel plaats met het onderzoek in de cultuursector en onder onze ondernemers (zie de thema's Cultuur en Economie). Op basis van onze huidige contacten zien we een verdeeld beeld. Sommige wijkaccommodaties hebben bijvoorbeeld relatief weinig eigen inkomsten en kunnen vooruit met de reguliere gemeentelijke subsidie. Andere wijkaccommodaties verwachten wel een knelpunt en hebben mogelijk niet voldoende aan de landelijke steunmaatregelen. Op basis van het onderzoek bekijken we of extra financiële ondersteuning op basis van maatwerk gewenst is. Hierbij kijken we ook naar de landelijke steunmaatregelen, omdat we onze lokale steun zo gericht mogelijk willen inzetten.
- We hebben een coulancemaatregel voor gesubsidieerde organisaties getroffen. De termijn voor het indienen van de subsidieaanvraag 2021 en -verantwoording 2019 is verlengd. Daarnaast zijn

we coulant met het feit dat sommige voorgestelde activiteiten in 2020 niet of niet geheel zijn of worden uitgevoerd, als gevolg van de door het Rijk afgekondigde maatregelen.

- De ouderenbonden verstrekten we subsidie van € 5.000 voor alternatief aanbod gericht op ontmoeting, muziek en maaltijden voor senioren en om de doelgroep daarover te informeren. Ook de LEV groep creëerde alternatief aanbod; veel ondersteuning en trainingen bieden ze momenteel online aan.

Aandacht door innovatie

In reactie op de extra nood die ouderen en minder zelfredzamen ervaren hebben we een extra impuls gegeven aan het project Leefsamen Helmond, waarmee 200 huishoudens door Helmond heen via slimme sensoren gebruik kunnen maken van diensten via ons glasvezelnetwerk. We zijn dit project gestart in samenwerking met Akkedeer en Glasvezel Helmond om de genoemde doelgroepen extra te ondersteunen. Via een persoonlijke knop of bewegingssensoren kunnen hulpvragen worden verstuurd en kunnen mensen ondersteund worden. Omdat glasvezel nog niet overal is aangelegd, is de dienst (die gedurende de coronacrisis kosteloos wordt aangeboden) ook beschikbaar via regulier internet.

Sport

Vanaf 29 april bieden sportverenigingen onder bepaalde voorwaarden weer trainingen aan de jeugd aan. Vanaf 11 mei sporten ook de volwassenen weer gezamenlijk in de buitenruimte – mits het binnen de coronaregels gebeurt. Zo'n 55 sportaanbieders dienden bij de gemeente een protocol in en zijn aan de slag gegaan op de verschillende sportparken. Een speciaal hiervoor ingericht team beoordeelde deze protocollen, mede op basis van de mate waarin activiteiten handhaafbaar zouden zijn. Verenigingen die niet over een eigen buitensportveld of buitenruimte beschikken verwezen we in samenwerking met Jibb+ naar andere sportparken. In de hele stad zie je hierdoor samenwerking ontstaan.

Met de heropening van de sport, stelt het kabinet 110 miljoen euro extra beschikbaar voor sportverenigingen om hen financieel te steunen. Vanuit die rijksregeling schelden we de huren van sportverenigingen aan ons voor bijvoorbeeld de atletiekbaan of handbalveld voor drie maanden kwijt. Sportverenigingen die een accommodatie zelf (gedeeltelijk) in bezit hebben, kampen met vaste lasten terwijl de inkomsten dalen. Veel van deze verenigingen zijn te klein om in aanmerking te komen voor de rijksbrede regelingen. Sportverenigingen met een eigen accommodatie die geconfronteerd worden met een omzetverlies van minimaal 20% maken aanspraak op een bijdrage van € 2.500 per vereniging. In totaal is voor deze regeling € 20 miljoen beschikbaar (voor circa 7.500 verenigingen).

Voor amateursportverenigingen met liquiditeitsproblemen komt de mogelijkheid om een bancaire lening af te sluiten tegen een lage rente. De Borgstelling MKB-kredieten en de Garantie Ondernemingsfinanciering zijn voor sportverenigingen vaak niet beschikbaar, omdat sportverenigingen in veel gevallen niet aangemerkt worden als onderneming. Om ook sportverenigingen toegang te geven tot kortlopend krediet wordt het borgstellingskapitaal van Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) met € 10 miljoen verhoogd. Daarmee is SWS in staat om sportverenigingen te helpen die als gevolg van de coronamaatregelen kortlopend krediet ter overbrugging nodig hebben.

De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), NOC*NSF en het ministerie van VWS werken de verschillende regelingen nog verder uit. Tot slot nemen we de sportverenigingen mee in het voornoemde onderzoek om de financiële gevolgen van de coronacrisis onder gesubsidieerde organisaties in beeld te brengen.

Dak- en thuislozen

De maatregelen om thuis te blijven zijn niet te hanteren door de groep zonder thuis: dak- en thuislozen. Daardoor is de kans op besmetting rondom deze mensen groter dan elders in de samenleving. Om hier op in te spelen hebben we samen met SMO een tijdelijke noodopvang in sporthal 'de Braak' gecreëerd, die

ongeveer 20 dak- en thuislozen 24 uur per dag verblijf biedt. Bij klachten vindt een controle plaats en voor gevallen indien dit nodig is zijn quarantaineplekken voor deze groep preventief ingekocht in Eindhoven. De extra opvang blijft van kracht zolang de landelijke maatregelen rond thuisblijven gelden en bouwen we langzaam af indien mogelijk. Bijkomend voordeel: de noodopvang brengt de zwervende doelgroep beter in beeld. Vanuit dit contact streven we naar het bieden van perspectief op reguliere opvang en begeleiding.

Arbeidsmigranten en woningcorporaties

Via deze locatie op De Braak hebben we in incidentele gevallen ook opvang kunnen bieden aan arbeidsmigranten, voor wie het in hun reguliere levenssituatie niet mogelijk was om de voorgeschreven afstand te bewaren. Afspraak daarbij was dat ze maximaal drie nachten gebruik mochten maken van de opvang. In die periode is met de arbeidsmigrant in kwestie naar een meer permanente oplossing gezocht. Dit past in de lijn dat we in nauw overleg met onze partners de afgelopen weken hebben geanalyseerd wat de situatie van de arbeidsmigranten in onze stad en regio is. Relatief veel arbeidsmigranten zijn teruggekeerd naar het land van herkomst, maar dit heeft niet geleid tot grote problemen bij de bedrijven waar ze werkzaam waren. Wel is zowel de situatie van de arbeidsmigrant als de effecten van corona op de bedrijven waar zij veelal werkzaam zijn een aspect dat we de komende periode actief blijven monitoren.

Voor wat betreft de illegale kamerbewoning van arbeidsmigranten geldt dat we hier de afgelopen periode meer flexibel mee zijn omgegaan. Lopende de coronamaatregelen zijn handhavingsprocedures en controles uitgesteld. Woningcorporaties hebben tevens aangegeven dat ze gedurende de periode van de restricties niet zullen overgaan tot huisuitzetting indien mensen huurachterstanden oplopen.

Minima

Ondanks een terugloop van contact met inwoners bij minimavoorzieningen verwachten we dat meer inwoners in zwaar weer zijn gekomen. Het kan soms lastig zijn voor inwoners om te weten waar ze terecht kunnen met hun vraag. Een zoektocht willen we voorkomen. Middels een laagdrempelige telefonische hulplijn voor alle financiële vragen, helpen we inwoners zo vroeg mogelijk. Hierdoor voorkomen we erger op een later moment. Vanaf 11 mei kunnen inwoners iedere werkdag bellen tussen 8.30 en 17.00 uur met 14 0492 – optie 2, om zo adviezen te krijgen voor problematische situaties.

Inwoners met onvoldoende financiële middelen om boodschappen te doen bij Super Sociaal en zonder vangnet van vrienden of familie kunnen een noodhulp pakket aanvragen bij stichting Hart voor Minima. De stichting is afhankelijk van levensmiddelen-donaties, dus op het moment dat er noodhulpvragen zijn maar niet voldoende levensmiddelen dan kan de stichting een beroep doen op Super Sociaal en gebruik maken van hun assortiment. Als gemeente zijn we hierin de afgelopen periode extra financieel tegemoet gekomen.

Een vooruitblik op de komende maanden

Gezondheid

Op dit moment is sprake van een positieve ontwikkeling. Het aantal besmettingen, ziekenhuisopnames en overlijdensgevallen neemt af. Vooral de lagere belasting op de intensive cares – ook in Helmond – is een signaal dat de maatregelen hebben gewerkt, maar de gevolgen van de versoepelde rijksmaatregelen zijn nog ongewis. We blijven scherp op de behoeften van de huisartsen en houden de lijnen kort. Tot op heden zijn de extra locaties nog niet nodig geweest, maar vanwege de versoepeling wordt dat mogelijk nog herzien. We blijven ook nauw in contact met de Brabantse regiogemeenten, zodat we knelpunten en best practices kunnen delen.

Aanpassing en vernieuwing

Vanaf 1 juni en 1 juli ontstaan er steeds meer mogelijkheden voor onze partners in de zorg en het sociale domein om activiteiten en ondersteuning weer op te pakken. Binnen de 1,5 meter samenleving wordt hier op een andere wijze invulling aan gegeven dan we gewend zijn. De veerkracht bij inwoners en onze partners leidt tot vernieuwing in aanbod en geeft vertrouwen. Tegelijkertijd zijn er ook zorgen die aandacht vragen.

Sociale teams en Wmo aanvragen

Uitgestelde hulpvragen via sociale teams zetten druk op de uitvoering én zorgaanbieders. We anticiperen hierop, maar tegelijk bestaat er een risico op langere wachttijden. We verwachten een toename aan aanvragen voor Wmo voorzieningen door inwoners die na revalidatie van corona weer thuis gaan wonen. De verwachting is dat niet alle ex-patiënten volledig zullen herstellen. Door de opgelopen (chronische) longschade doen zij mogelijk een beroep op bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, een woningaanpassing of vervoersvoorzieningen. Uiteraard is op dit moment nog weinig valide informatie bekend over de lange termijn gevolgen.

Effecten alternatieve en gestopte (jeugd)zorg en ondersteuning

De uiteindelijke effecten van het aanbieden van alternatieve (jeugd)zorg en ondersteuning of het tijdelijk stopzetten hiervan, is nog onbekend. Leidt het tot een terugval en toename van de problematiek? Dit hangt uiteraard mede af van de wijze waarop de gecontracteerde zorgaanbieders de (alternatieve) zorg hebben voortgezet. Aan de aanbieders is hierover een vragenlijst voorgelegd om daar zicht op te krijgen. Onderdeel van de voorliggende nota is een dashboard, waarin we kort op de eerste resultaten ingaan. Ook de individuele situatie van inwoners – hun veerkracht en hulpbronnen – is van invloed. Dit inzicht verkrijgen we via de sociale teams. Op basis van een analyse in de komende periode treffen we indien nodig maatregelen.

Bijstand en minima

De coronacrisis heeft grote economische gevolgen. We verwachtten een toename van het aantal inwoners dat bijstand aanvraagt. Meer inwoners komen rond of onder het sociaal minimum terecht en/of ontwikkelen schulden. Dit leidt tot een extra druk op bijzondere bijstand, minimaregelingen en schulddienstverlening. De precieze impact is momenteel onbekend, maar door inschattingen te doen proberen we beeld te krijgen bij de grootte van de impact (zie ook het hoofdstuk Financiën). Door contact met de doelgroep via Senzer en de ingerichte telefonische hulplijn, krijgen we zicht op de ontwikkeling en beoordelen we of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Thema: Economie

De uitdaging die op ons en op het domein is afgekomen

Op dinsdag 10 maart werden in Brabant de eerste maatregelen van social distancing van kracht, waardoor eerste, maar zeer beperkte effecten zichtbaar werden op de economie. Grote bijeenkomsten konden geen doorgang meer vinden en thuiswerken nam toe. Sluimerend waren er al een aantal bedrijven die moeite hadden in de internationale bevoorradingsketens (met name met toeleveranties vanuit China en Italië). Enkele dagen later werd bekend dat evenementen werden afgelast en na de aanvullende maatregelen op 16 maart (toen o.a. de directe sluiting van horeca werd afgekondigd en musea moesten sluiten), werd de impact substantieel groter: de economie werd voor een deel stilgelegd en de 1,5 meter samenleving deed zijn intrede. Sindsdien heeft de coronacrisis het grootste economische effect op de sectoren die direct worden beïnvloed door de maatregelen. Dat zijn met name horeca, detailhandel, kunst

& cultuur, sport en dienstverlening. Ook in Helmond zijn deze sectoren hard getroffen. In deze sectoren zijn veel kleine ondernemers en ZZP'ers actief.

Het Helmondse bedrijfsleven heeft zich relatief snel aangepast aan de 1,5 meter economie, al levert dat in sommige productieprocessen nog altijd moeilijkheden op. Ondanks dat omzetten door uiteenlopende redenen (minder productie, internationale vraaguitval, beschikbaarheid grondstoffen, etc.) soms scherp zijn teruggelopen, zijn de ontwrichtende economische effecten op de grotere bedrijven / MKB in Helmond vooralsnog beperkt. Dit wil zeker niet zeggen dat er geen effecten zijn of dat deze er niet alsnog aan zitten te komen. De verwachting is dat iedere sector in meer of mindere mate getroffen zal worden door de coronacrisis, mede doordat een wereldwijde recessie verwacht wordt. De open economie van Nederland is daar extra vatbaar voor, en dit geldt ook voor de exporterende bedrijven in Helmond als onderdeel daarvan. Ook springen bepaalde sectoren er hierbij uit, waarbij de Automotive branche expliciet moet worden genoemd. Het coronavirus heeft een verwoestend effect op die sector, die sterk afhankelijk is van de internationale aanvoerketens én een doorlopende vraag bij kopers. Autofabrikanten krijgen van beide kanten rake klappen. De vraag naar nieuwe voertuigen is ingestort en de toeleveringsketen in Europa is vastgelopen. De exacte effecten op toepassingen voor Smart Mobility zijn nog lastig in te schatten.

We houden er rekening mee dat de opbouw van de Helmondse economie crisisgevoelig is door een bovengemiddeld aandeel bedrijven met conjunctuurgevoelige werkgelegenheid. Hoe groot de impact is en zal zijn, is zeer lastig te voorspellen. De aard en omvang van deze crisis is daarvoor te atypisch. Het is zaak de komende tijd de vinger aan de pols te houden en alle signalen samen te brengen en waar mogelijk en nodig hierop ook lokaal te acteren. Hierbij is het van belang om wendbaar te blijven.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

Landelijke maatregelen

Het kabinet heeft miljarden vrijgemaakt om ontslagen en faillissementen te voorkomen en zo de ergste economische schade te beperken. Helmondse ondernemers hebben hiervan al veel gebruik gemaakt. Ter illustratie: Bij Senzer zijn in totaal voor de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel tot 14 mei 2020 3615 steunaanvragen voor de Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) gedaan. Daarvan zijn 1.413 aanvragen van Helmondse ondernemers reeds in behandeling genomen. Op de NOW-regeling is in onze arbeidsmarktregio 1.256 keer een beroep gedaan, waarvan het 488 Helmondse bedrijven betreft¹. Daarmee ligt het aantal aanvragen relatief wat lager dan in vergelijkbare gemeenten².

Lokale maatregelen

Aanvullend op de landelijke maatregelen zijn er ook lokale maatregelen getroffen, welke tot nu toe met name gericht zijn geweest op een goede informatievoorziening (over landelijke regelingen en maatregelen) en het verlichten van de liquiditeitspositie van de getroffen sectoren. Uit een vergelijking met de B5-gemeenten blijkt dat deze lokale steunpakketten nagenoeg vergelijkbaar zijn.

Onderstaand een korte toelichting op enkele van de ondernomen maatregelen:

- *Verlichting van de lasten door uitstel van betalingstermijnen.* Waaronder uitstel van lokale heffingen (OZB, afvalheffing, reclamebelasting en toeristenbelasting) en huur gemeentelijke eigendommen. De precariobelasting wordt voor terrassen en aanverwante zaken voor 2020 niet geheven. Dit heeft ondernemers in zwaar weer iets meer financiële ruimte geboden.

¹ Bron: UWV, factsheet aanvragen NOW-regeling, 1 mei 2020.

² Gemeenten die qua inwoneraantal, ligging en economisch profiel vergelijkbaar zijn: Oss, Roosendaal, Venlo, Sittard-Geleen en Hengelo

- Voor de *horeca* zijn nog een enkele aanvullende steunmaatregelen genomen, zoals het verruimen van terrassen en het bieden van mogelijkheden om makkelijker maaltijden af te kunnen halen. Daarnaast zijn we frequent en intensief in gesprek met vertegenwoordigers van de horecabranche om samen te kijken hoe zij – binnen bepaalde kaders – in de nabije toekomst hun onderneming weer kunnen opstarten. Hierbij willen we als gemeente creatief meedenken. Tevens vindt gesprek plaats met grote partijen zoals brouwers om te bezien hoe we de gevolgen van de crisis samen te lijf kunnen gaan.

- *Intensivering relatiebeheer en accountmanagement*, waaronder:
 - *Ondernemersloket*: 19 maart is het ondernemersloket opengesteld om ondernemers laagdrempelig in contact te laten treden met het accountmanagementteam en ondersteuning op maat. Sindsdien zijn er bijna 800 contacten geweest met ondernemers, veelal met vragen over de landelijke en lokale steunmaatregelen. Dit heeft ook Senzer ontlast bij haar uitvoerende taken. Aanvullend hierop zijn er sinds half maart diverse WhatsApp groepen voor laagdrempelig contact opgestart, o.a. met horecavertegenwoordigers.
 - *Ondernemersklankbord*: sinds half april is dit klankbord met twee teams actief (een voor horeca & detailhandel en een voor zelfstandigen en MKB), bestaande uit ondernemers die belangeloos hun kennis en netwerk voor andere bedrijven willen inzetten. Deze teams worden gecoördineerd vanuit de centrum- en parkmanagementorganisaties (SBH). Dit klankbord wordt de komende maanden voorgezet en de verwachting is dat er dan meer aanvragen komen. Dit vanwege de bredere economische effecten en dat er na het verdwijnen van de ‘crisismodus’ ook weer fundamenteeler naar de bedrijfsvoering gekeken gaat worden.
 - *Gesprekken met diverse werkgevers*: zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau zijn er meerdere gesprekken met grotere en strategisch belangrijke bedrijven gevoerd om te peilen wat de situatie is en hoe we hen verder kunnen ondersteunen. Deze gesprekken worden zeer gewaardeerd. Ze laten een gedifferentieerd beeld zien van de economische impact, maar alle bedrijven die we gesproken hebben worden in meer of mindere mate getroffen door de gevolgen van de coronacrisis. Vaakst genoemde uitdagingen zijn: het op peil houden van R&D en het aantal kenniswerkers, terugloop van de omzet vs. het in dienst houden van (bekwaam) personeel, toegang tot kredieten (ondanks overheidsgaranties) en het moeten inrichten van de 1,5 meter economie. Ook de komende periode zullen met diverse bedrijven gesprekken worden gevoerd.
 - *Ondernemersenquête*: ingevuld door 149 ondernemers waardoor een goed algemeen inzicht is ontstaan van de impact op het Helmondse bedrijfsleven.

- *Versnelling arbeidsmarktaanpak*. Hiervoor zijn twee plannen van aanpak opgesteld. Voor deze plannen is twee keer een subsidie van € 500.000 bij de Provincie Noord-Brabant aangevraagd, waarvan er één reeds is toegezegd. Coördinatie vindt plaats via de regiegroep Onderwijs & Arbeidsmarkt.
 - *Plan van aanpak integrale werkgeversbandering*, primair voor de korte termijn gericht op de coronacrisis en de vraagstukken die de crisis met zich meebrengt. Later wordt dat meer omgevormd naar een regulier proces.
 - *Plan van aanpak Arbeidsmarkt*. Hierin wordt een versnelling in de plannen vanuit de Human Capital Agenda van de regio beoogd. Ambitie is het optimaliseren en stimuleren

van de wendbaarheid, innovatie, economische ontwikkeling en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt (zowel voor bedrijven, als werknemers en werkzoekenden).

- *Vasthouden van innovatief vermogen en kenniswerkers:* de Automotive Campus en Food Tech Brainport campus zijn met al hun verwante partners van wezenlijk belang voor het lokale en regionale ecosysteem. Samen met deze partners wordt, in samenwerking met Brainport en BOM, bekeken hoe R&D zoveel mogelijk op peil gehouden kan worden, als ook op welke vlakken misschien zelfs een versnelling aangebracht kan worden.
- *Inzet van netwerken/lobby.* We verzamelen informatie, halen wensen op bij bedrijven en fungeren daarvoor als spil tussen bedrijven en instellingen die elkaar kunnen helpen in deze crisistijd. Daarnaast worden deze signalen op de agenda geplaatst bij andere overheden en (regionale) partners, zoals het Rijk (voornamelijk het ministerie van EZK), de Provincie Noord-Brabant, de BOM, Brainport Development, het UWV en Senzer. Op sectorniveau is er waar nodig bij kredietverstrekkers aandacht gevraagd voor adequate maatregelen.

Een vooruitblik op de komende maanden

De komende weken staan – op economisch gebied – in het teken van het voorkomen van de ergste schade. Gesloten sectoren, zoals horeca, starten hopelijk binnenkort weer (gedeeltelijk) op. Daarna moeten we kunnen anticiperen op een nieuwe economische realiteit. In sneltreinvaart gaan we van een positief naar een (zeer) negatief economisch perspectief. Europese analisten spreken van een verwachte economische krimp van rond de 7%. Om de beleidsmatige en financiële impact voor onze gemeente in te kunnen schatten worden vanuit de gemeente verschillende scenario's uitgewerkt (zie hoofdstuk Financiën). De sociaaleconomische uitdagingen zijn immers groot en er zijn uiteenlopende aanvullende acties en maatregelen wenselijk dan wel nodig. Denk aan:

- eventuele *gerichte ondersteuning* voor de sterk geraakte sectoren (aanvullend op landelijke/regionale regelingen);
- begeleiding naar werk en matches vraag-aanbod, inzet op *leven lang leren* en *nieuwe businessmodellen* (=onderdeel plan van aanpak werkgevers);
- *kansen voor de slimme maakindustrie* nu activiteiten weer meer in eigen land gehuisvest worden;
- *inspelen op ruimtelijk-economische gevolgen* zoals mogelijke veranderende marktvaart aan bedrijventerreinen en kantoren (door thuiswerken en andere productiemilieus);
- *behoefte aan goedkope bedrijfsruimtes en broedplaatsen* (bv. herprofilering, faseren, oplossingen voor leegstand);
- *anticyclisch investeren* door juist nu een aantal projecten en investeringen te versnellen/naar voren te halen;
- *belang innovatiebeleid* en begeleiding naar regionale, nationale en Europese innovatiegelden;
- binnen dit alles de *verduurzamingsopgave* integraal een plek geven (opgave blijft overeind).

Om de bovenstaande punten nader uit te werken baseren wij ons op monitoring en proactief accountmanagement om het economisch klimaat in de stad in de gaten te houden. Daarop zullen eventuele aanvullende maatregelen acties gestoeld zijn, met maatwerk naar de Helmondse situatie. Kern daarbij is – ook qua verwachtingenmanagement – dat we als gemeente niet in staat zijn én niet in het leven zijn om ondernemers van faillissementen te redden. Wel kunnen we faciliteren en reguleren, en zo – deels – bijdragen aan een vitale toekomst in de voorlopig nieuwe 1,5 meter economie.

Thema: Onderwijs

De uitdaging die op ons en op het domein is afgekomen

Een speciale doelgroep in deze coronacrisis zijn de scholen. Hoewel geen moment echt duidelijkheid is gegeven over de risico's van corona voor kinderen én de mate waarin ze anderen kunnen besmetten, werd op 15 maart afgekondigd dat een dag later de scholen en kinderopvanglocaties in heel Nederland gingen sluiten. Met dit kabinetsbesluit kregen gemeentes de taak om de noodopvang te coördineren voor kinderen van 0-14 jaar wiens ouders in cruciale beroepen werken. Vanaf 25 maart werd de doelgroep van de noodopvang bovendien uitgebreid met kinderen in een kwetsbare positie.

Op 16 maart heeft de gemeente de kinderopvang en onderwijs bijeen geroepen om de impact van de maatregelen te bespreken en afspraken te maken over de noodopvang. Tijdens dit overleg is een Taskforce³ ingesteld om de verdere coördinatie van de noodopvang vorm te geven en snel te kunnen handelen. De samenwerking binnen de Taskforce liep grotendeels soepel. Er is een dekkend aanbod van noodopvang voor Helmond geregeld, inclusief weekend- en nachtopvang. Hiervoor heeft de Taskforce de handleiding *noodopvang kinderopvang en onderwijs in Helmond* opgesteld. Deze bevat belangrijke informatie en afspraken voor het organiseren van de noodopvang, het stroomlijnen van de communicatie met ouders etc. Helmond heeft ervoor gekozen de noodopvang zo veel mogelijk op een voor kinderen vertrouwde plek te organiseren (concreet: op de eigen kinderopvanglocatie of school). Voor de weekend- en nachtopvang heeft de Taskforce een beperkt aantal locaties aangewezen.

Er is voldoende capaciteit beschikbaar geweest om alle kinderen die noodopvang nodig hadden op te vangen. Op het hoogtepunt zijn wekelijks 1565 kinderen opgevangen. Hiervan zaten ongeveer 200 kinderen in een kwetsbare positie (geen uniek getal, overlap opvang school en aansluitend BSO). Dit getal is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde. Van de nachtopvang en de weekendopvang is een enkele keer gebruik gemaakt. Met de openstelling van de scholen en kinderopvang per 11 mei zijn er wel minder noodopvangplekken beschikbaar, maar aangezien voorlopig niet alle kinderen tegelijk naar school kunnen blijft de behoefte van opvanglocaties aanwezig.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

De door het kabinet afgekondigde coronarichtlijnen vroegen naast de coördinatie van de noodopvang ook om het treffen van andere maatregelen en oplossingen.

Tijdelijke verruiming laptopregeling Kindpakket vanwege Corona

Om kinderen thuisonderwijs te geven zijn scholen waar mogelijk overgeschakeld naar digitale platforms of online-systemen. Hiervoor hadden leerlingen een laptop of computer met internetaansluiting nodig. De gemeente Helmond heeft hiervoor de laptopregeling uit het Kindpakket verruimd. Ruim 170 gezinnen hebben gebruik gemaakt van deze regeling. Ook scholen en organisaties vanuit Brainport hebben laptops beschikbaar gesteld, waarvan een substantieel aantal ook door bedrijven uit Helmond is geleverd.

Noodopvang kinderen in een kwetsbare positie

³ De Taskforce bestaat uit vertegenwoordigers van het onderwijs, kinderopvang, GGD en de gemeente, onder voorzitterschap van wethouder Dortmans.

Met het sluiten van de scholen en de kinderopvang werd al snel duidelijk dat voor kinderen in een kwetsbare positie opvang, onderwijs en begeleiding buitenshuis georganiseerd moest worden. De Gezins- en Jongerencoaches hebben deze kinderen, in samenwerking met Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, de Gecertificeerde Instellingen, kinderopvang en onderwijs in beeld gebracht. Via een zorgvuldige procedure is vervolgens opvang geboden aan deze kinderen. Wekelijks wordt in kaart gebracht om hoeveel kinderen het gaat en worden aandachtspunten opgepakt.

Aanpak verzuim leerplicht/ RMC

Met het onderwijs op afstand is het lastiger geworden om zicht te houden op de schoolinzet van leerlingen. Met het onderwijs is afgesproken hoe leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatie) scholen kunnen ondersteunen wanneer dat nodig is. Met het (deels) opengaan van de scholen blijft de zorg om de leerling uiteraard nog steeds voorop staan. Ook hier zijn afspraken over gemaakt.

Leerlingenvervoer

Kinderen die vóór de invoer van de coronamaatregelen gebruik maakten van het leerlingenvervoer én in aanmerking kwamen voor noodopvang, hebben ook in deze periode gebruik kunnen maken van het vervoer. Door het college is op 7 april besloten dat de vervoerder gedurende de sluiting van de scholen (van 16 maart tot 11 mei) voor 80% van de niet gereden ritten gecompenseerd wordt conform de landelijke lijn. Wel gereden ritten (noodopvang) zijn volledig vergoed. Vanaf 11 mei is het leerlingenvervoer weer hervat.

Compensatie ouderbijdrage peuteropvang/VVE

In aansluiting op de compensatie vanuit het Rijk van de ouderbijdrage voor de kinderopvangtoeslagouders, moeten gemeenten de ouderbijdrage van de gesubsidieerde VVE-peuteropvang aan de kinderopvangorganisaties over de periode 16 maart tot 11 mei vergoeden. Het college heeft hier op 21 april jl. een besluit over genomen. Het ministerie van SZW stelt € 3 miljoen beschikbaar voor gemeenten voor de uitvoering van deze compensatie.

Een vooruitblik op de komende maanden

(Deels) opengaan van de scholen per 11 mei

Vanaf 11 mei is de kinderopvang (inclusief VVE-peuteropvang) voor de leeftijdscategorie 0-4 en het speciaal onderwijs volledig herstart, en zijn de basisscholen weer voor de helft open. De meeste basisscholen hebben ervoor gekozen kinderen hele dagen naar school te laten komen, sommigen zijn overgeschakeld op het 'halve dagen model'. De BSO vangt kinderen op de dagen dat zij naar school gaan op. Een enorme logistieke uitdaging op allerlei gebieden voor alle partijen, maar het is gelukt. Inmiddels treffen we ook, in samenspraak met het voortgezet onderwijs, voorbereidingen om (als alles volgens planning verloopt) vanaf 2 juni daar de deuren weer gedeeltelijk te openen.

Verkeersmaatregelen

Samen met de scholen hebben we gekeken welke verkeersmaatregelen er nodig waren om kinderen veilig van en naar school of opvang te laten gaan. Immers: kinderen konden vanaf 11 mei weer naar school worden gebracht, maar de nog altijd geldende maatregelen leidden hierbij wel tot flinke restricties. De eerste schooldag 11 mei is vrijwel probleemloos verlopen. Als basisscholen per 2 juni mogelijk volledig opengaan, en het voortgezet onderwijs deels opent, nemen we – indien nodig – aanvullende verkeersmaatregelen.

Bewegingsonderwijs

Gymlessen worden tot 2 juni in principe alleen buiten gegeven (op speelpleinen of op een buitensportaccommodatie van een sportvereniging). Sporthallen en gemeentelijke gymzalen blijven dicht tot in elk geval 2 juni. Scholen zijn hier door de gemeente over geïnformeerd.

Inhalen leerachterstanden

Vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen (OCW) is aan gemeentes gevraagd om na te denken over plannen om door kinderen opgelopen achterstand in te halen (bv door extra aanbod VVE, zomerscholen) en hierover in overleg te gaan met de betreffende partners. Mogelijk komen hiervoor extra middelen beschikbaar vanuit het Rijk. We bespreken de mogelijkheden hiervoor met onze partners, waaronder in de eerder genoemde Taskforce.

Thema: Veiligheid & Handhaving

De uitdaging die op ons en op het domein is afgekomen

Hoewel de coronacrisis primair een gezondheids crisis is, met zoals beschreven ook grote effecten op de sociale en economische structuur in de samenleving, is vanaf de eerste besmetting in Nederland de systematiek en structuur van de Wet Veiligheidsregio's in werking getreden. De aard van het coronacrisis (een type A virus) leidde direct tot regionale opschaling naar GRIP 4, waarbij de hoogste aansturing in de regio door het Regionale Beleidsteam (RBT) werd uitgeoefend, onder aansturing van de voorzitter van de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost. Onze burgemeester heeft als plaatsvervangend voorzitter van de VRBZO zitting in het RBT en heeft vanuit haar rol bovendien regelmatig de contacten onderhouden met de overige burgemeesters in de regio.

Om vanuit de stad verbinding te houden met deze regionale teams is er in Helmond gekozen om te werken met een Gemeentelijk Beleidsteam onder leiding van de burgemeester. Bestuurlijk maakten hier ook de 1^e locoburgemeester (wethouder De Vries) en de wethouder Gezondheid (Dortmans) deel vanuit, evenals (ambtelijk) de gemeentesecretaris en de afdelingshoofden Communicatie en Veiligheid. In dit team komen de bestuurlijke besluitpunten voor de gemeente Helmond op tafel, voornamelijk die met een urgente status. Vanuit het GBT vindt coördinatie over de organisatie plaats, waarbij alle besluiten (soms met terugwerkende kracht) worden bekrachtigd in de vergaderingen van het college van B&W.

Nog nooit eerder is er sprake geweest van een dergelijke lange tijd waarin er sprake is van GRIP 4 en dit doet dan ook een groot beroep op alle gemeenten om naast de eigen processen ook een bijdrage te leveren aan de regionale coördinatie op deze hele bijzondere situatie. Toen hier enkele weken geleden ook nog een GRIP 3 in Deurne bij kwam vanwege de peelbranden was er echt sprake van een zeer uitzonderlijke situatie waarbij er veel wordt gevraagd van (de mensen in) de crisisorganisatie.

Puur inhoudelijk is met de maatregelen en restricties veel werk op ons als gemeente afgekomen. Immers: hoewel de regels landelijk zijn afgekondigd, ligt de verantwoordelijkheid voor handhaving lokaal. Daarnaast zien we dat de coronacrisis een verschuiving heeft veroorzaakt in de mate waarin criminaliteit en overlast zich manifesteren. Het feit dat veel mensen thuiswerken, er minder sociaal contact is en uitgaansgelegenheden zijn gesloten, leidt tot significant minder high impact crimes. Daar tegenover staat een toenemend aantal meldingen over overlast en mensen met verward gedrag.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

Voor de processen binnen de afdeling Veiligheid en Naleving heeft corona voornamelijk effect op de dossiers waarbij er sprake was van publieksbijeenkomsten of van risico's in relatie tot fysiek contact. Concreet zijn bijvoorbeeld de integrale uitwerking van de wijkversterkingsplannen hierdoor uitgesteld en zijn de PIT-controles tijdelijk opgeschort.

Juist op het gebied van naleving zijn de vragen met deze crisis niet afgenomen maar juist toegenomen. Het bouwtoezicht gaat onverminderd door omdat de bouw in principe volledig doordraait mits er de juiste voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen. Daarnaast zijn de eigen handhavers onmiddellijk ingezet om er op toe te zien dat de landelijke maatregelen (zoals het verbod op groepsvorming en het voorschrift om 1,5 meter afstand te bewaren) in de openbare ruimte ook worden nageleefd. Daarbij hebben we vanaf het begin een duidelijke lijn gehanteerd. Primair worden mensen aangesproken. Waar nodig volgt een formele waarschuwing en indien dan het gewenste gedrag nog steeds uitblijft volgen sancties via boetes of bestuursdwang. De gemeentelijke BOA's hebben 48 waarschuwingen uitgedeeld, gevolgd door 37 processen verbaal. Daarnaast zijn acht bedrijven of organisaties die in overtreding waren 'bestuurlijk gewaarschuwd'. (Deze cijfers hebben betrekking op de periode 18 maart t/m 14 mei) Overigens is het belangrijk te vermelden dat het aantal boetes door de politie buiten deze cijfers valt.

Weekmarkt

Specifieke aandacht is er geweest voor een veilig verloop van de Helmondse weekmarkt. Kort na de afkondiging van de maatregelen bleek dat de markt in de toenmalige opzet daar niet op toegerust was en op 11 april jl. was de oloploop dusdanig groot dat de burgemeester heeft besloten de markt te sluiten. Na het scherper stellen van de benodigde kaders, en uitgebreide communicatie hierover richting exploitanten en bezoekers, hebben we ervoor gezorgd dat de markt weer veilig en gezond kon plaatsvinden. Tot en met de weekmarkt van zaterdag 2 mei waren tijdelijk alleen food-kramen aanwezig. Dit bood de kans om de kramen meer te spreiden. Bovendien hebben we exploitanten opgedragen om hun kramen dusdanig te organiseren dat zij veilig konden werken en hun klanten veilig (lees: met voldoende afstand) hun boodschappen zouden kunnen doen. Deze aanpak is succesvol gebleken en op zaterdag 9 mei jl. is de markt ook weer opengesteld voor non-food. Nog steeds blijft naleving van de afstandsregels het uitgangspunt, en hier controleren en handhaven we met de politie nadrukkelijk op.

Milieustraat

Een andere specifieke locatie waar regulering van bezoekersstromen nodig was, is de Milieustraat aan de Gerstdijk. Zeker in de eerste weken van de intelligente lockdown werd zichtbaar dat mensen in grote getalen hun huis, schuur of zolder gingen opruimen of hun tuin klaarmaakten voor de zomer. Dit leidde tot een grote drukte bij de Milieustraat. Aangezien de veiligheid van medewerkers en bezoekers op een bepaald moment niet kon worden geborgd, is de Milieustraat een week gesloten geweest. Ook extra inzet van medewerkers mocht niet baten, waardoor inmiddels sinds enkele weken geldt dat inwoners van Helmond (voor mensen van buiten Helmond is de Milieustraat aan de Gerstdijk niet toegankelijk) digitaal of telefonisch een afspraak moeten maken, alvorens ze hun grofvuil kunnen wegbrengen. Met succes: we zien dat deze werkwijze aansluit bij de behoeftes van onze inwoners en dat de toegang beduidend beter verloopt.

Ramadan

Juist ten tijde van deze lockdown was het voor onze burgemeester van belang om vanuit haar portefeuille zichtbaar en aanspreekbaar te zijn in de stad. Hiervoor heeft zij ook initiatief genomen door bijvoorbeeld een videocall te organiseren met vertegenwoordigers van islamitische instellingen in Helmond om verbinding te maken en met elkaar vooruit te kijken naar de Ramadan binnen de context van de genomen

maatregelen. Tot nog toe kunnen we concluderen dat de Islamitische gemeenschap in Helmond de Ramadan goed heeft kunnen doormaken, en dat dit veelal ook binnen de voorgeschreven regels is gebeurd.

Een vooruitblik op de komende maanden

Ook de komende periode zal voor een belangrijk deel in het teken staan van handhaving. Met het deels versoepelen van maatregelen bevinden we ons inmiddels in een lastige fase, waarin te rigide handhaving kan leiden tot maatschappelijke onrust en polarisatie. Tegelijkertijd zijn we het er ook over eens dat het naleven van de regels belangrijk is om verspreiding van het virus tegen te gaan.

Beleidsuitgangspunt is dat de noodverordening nog steeds wordt gehandhaafd, waarbij de manier waarop mede is gebaseerd op beschikbare informatie, het pallet aan handhavingsmaatregelen (vooraf informeren over kaders, aanspreken, waarschuwen, bekeuren, sluiten) en bovenal het vakmanschap en het gevoel voor de context van de hierbij betrokken (opsporings-)ambtenaren. Uiteraard worden onze medewerkers hierop specifiek gebriefd, maar bovenal doen we hierin een appél op de eigen verantwoordelijkheid van alle inwoners en ondernemers in Helmond.

Tot slot richten we ons als gemeente op de toekomst van het veiligheidsbeleid. Grotendeels zal dit een continuering zijn van de ingezette lijn. Echter: samen met partners als woningcorporaties, scholen, de politie en het Openbaar Ministerie zullen we ook actief kijken naar welke impact corona heeft op de veiligheidsvraagstukken. Daar waar nodig zetten we onze capaciteit hier passend op in.

Thema: Cultuur & Evenementen

De uitdaging die op ons en op het domein is afgekomen

De coronacrisis heeft ingrijpende gevolgen voor de culturele sector in Helmond. Nagenoeg alle evenementen zijn afgelast, waardoor onder meer de Kasteeltuinconcerten en kermissen dit jaar niet doorgaan. Twee unieke exposities (Lucas Gassel en World Press Photo) werden al binnen enkele dagen na opening gesloten voor publiek. Voorzieningen als theaters, bioscopen en musea sloten na de bekendmaking van de ingrijpende kabinetsmaatregelen op 15 maart per direct hun deuren. Activiteiten binnen verenigingen, zoals koren, harmonieën en toneelclubs zijn goeddeels stilgelegd. Gevolg is dat cultureel ondernemers, zoals vormgevers, kunstenaars en theatermakers vrijwel zonder inkomsten en dat het wegblijven van (alle!) bezoekers elke culturele instelling voor een unieke uitdaging heeft gesteld.

Tegelijkertijd zien we juist binnen de cultuursector veel creativiteit. Verschillende cultuurpartners hebben initiatieven genomen om op kleinschalig niveau toch iets te betekenen voor de inwoners van onze stad. Tal van voorbeelden hebben de krant gehaald, waarbij het initiatief van onze stadskunstenaar Tahné Kleijn (die cultuur met de noodlijdende ondernemers combineert) een bijzondere is. Dit neemt niet weg, dat cultuur in Helmond hard getroffen wordt. Inkomsten zijn nagenoeg weggevalen (tickets, horeca inkomsten), terwijl de kosten niet evenredig mee dalen. Een aantal organisaties kreeg te maken met acute financiële problemen en voor de toekomst worden er forse liquiditeitsproblemen verwacht.

Op gemeentelijk, beleidsmatig gebied betekent de coronacrisis dat er vertraging is ontstaan in het concreet maken van het door de gemeenteraad vastgestelde Cultuurprofiel. Voor de ontwikkeling van het project Loods20 (herhuisvesting EDAH-Museum en Draaiorgelmuseum) wordt geen grote vertraging

verwacht. Echter het heeft wel gevolgen voor zaken als een feestelijke opening en een grootschalig kennismakingsprogramma voor de basisscholen, die voorzien waren in september 2020.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau onderhouden we zo veel mogelijk contact met diverse culturele ondernemers, organisaties en instellingen. Daarnaast hebben we een contactpunt gecreëerd binnen het Ondernemersloket, waar de cultuurpartners terecht kunnen met corona-gerelateerde vragen. De afgelopen weken zijn in het licht hiervan ongeveer dertig contacten geweest. Op deze manier weten we welke vragen er leven en waar de sector zoal tegenaan loopt. Om dit beeld nog scherper te krijgen is een enquête uitgestuurd waarbij we gesubsidieerde instellingen (waaronder een deel van het culturele veld) vragen inzicht te geven in de knelpunten die ze momenteel ervaren.

Aanvullend op het generieke steunmaatregelenpakket dat door het Rijk geïnitieerd is en waarvan een deel van de culturele ondernemers, organisaties en instellingen gebruik kan maken, hebben we de afgelopen periode lokaal de volgende maatregelen genomen:

- Geen dubbele legeskosten voor te verplaatsen evenementen, terugbetaling legeskosten voor afgelaste evenementen en behoud verleende subsidie voor te verplaatsen evenementen en uitvoeringen;
- Uitstel voor het indienen van de jaarverantwoording 2019 tot 1 juli 2020 (naar behoefte);
- Voorschotten op subsidie-uitbetalingen die voor de rest van het jaar nog gepland staan, zodat de liquiditeitspositie van instellingen wordt versterkt (naar behoefte);
- Coulante omgang met prestatie-eisen indien blijkt dat gesubsidieerde activiteiten niet of niet geheel zijn uitgevoerd als gevolg van de coronacrisis;
- Mogelijk maken van uitstel van betaling voor gemeentelijke heffingen en belastingen;
- Opschorten van het opleggen en innen van de huur van gemeentelijk vastgoed (zijnde niet-woningen) met 3 maanden (naar behoefte). Dit vooruitlopend op een bredere inventarisatie naar welke nood er bij huurders leeft, en hoe we hier mogelijk aan tegemoet kunnen komen.

Deze maatregelen geven de cultuursector, daar waar er acute nood is, tijdelijk iets meer rust en financiële armsglag. Het gaat echter om tijdelijke maatregelen, vooralsnog niet om echte financiële steun. Deze maatregelen hebben (nagenoeg) geen impact op de gemeentelijke begroting. Bij het uitrollen van een eventueel breder pakket kijken we ook op welke wijze we kunnen aansluiten bij landelijke maatregelen.

Cacaofabriek

Speciaal willen we daarbij benoemen dat we in samenwerking met BrabantStad proberen om in aanmerking te komen voor een deel van de additionele middelen die de minister van OC&W beschikbaar heeft gesteld voor de 'vitale regionale infrastructuur'. Voorwaarde voor deze middelen is dat de regio zelf 50% cofinanciering levert. De bijdrage van het Rijk komt tot stand op voorstel vanuit de regio. Vooralsnog komt de Cacaofabriek als enige Helmondse instelling hiervoor mogelijk in aanmerking. Aangezien door aangepaste criteria en de politiek de situatie voortdurend kan wijzigen, bekijken we of andere culturele instellingen in aanmerking kunnen komen voor matching met rijksmiddelen (eventueel aangevuld met provinciale middelen).

Aangezien de vermoedelijke financiële schade voor de Cacaofabriek door volledig wegvallende inkomsten een bedrag van ca. € 300.000 bedraagt (dit betreft sec het culturele gedeelte), vragen we via deze constructie € 150.000 van het Rijk. Mocht dit lukken, dan dragen we zelf een incidenteel bedrag van € 150.000 zelf bij. We nemen de dekking mee in de eerste bestuursrapportage. Mocht het inderdaad lukken

om rijksmiddelen naar Helmond toe te halen, dan betrekken we de bijdrage voor de Cacaofabriek bij de integrale analyse en afweging die nog plaatsvindt in het kader van de crisis/herstelnota later dit jaar.

Een vooruitblik op de komende maanden

De onlangs aangekondigde versoepelingen op de maatregelen bieden ook weer wat licht voor de culturele sector. Vanaf 1 juni kunnen de meeste culturele instellingen weer open, zij het onder strikte voorwaarden (waarvan 1,5 meter de belangrijkste is). De instellingen zijn druk bezig zich voor te bereiden. Het is duidelijk dat er veel minder bezoekers kunnen worden ontvangen. En het is nog de vraag of het publiek een bezoek aan de instellingen onder deze voorwaarden aandurft of voldoende aantrekkelijk vindt. Dat de instellingen onder deze omstandigheden financieel weer uit het dal kunnen klimmen, lijkt dan ook onwaarschijnlijk. Wel zijn we content met de verlenging van de unieke tentoonstelling Lucas Gassel, zodat bezoekers vanaf 1 juni – zij het onder restricties – alsnog van deze bijzondere werken kunnen genieten. In het speciaal worden de evenementenindustrie hard geraakt. Tot 1 september zijn vergunningsplichtige evenementen verboden, en ook de toekomst daarna is zeer onzeker. Voor Helmond als evenementenstad is deze impact hard voelbaar, en in gesprekken met organisatoren proberen we scherp te krijgen hoe de wereld er op dit gebied vanaf 2021 uit gaat zien.

Uit onze contacten met het externe veld weten we dat de coronacrisis de cultuursector hard raakt. Hoe hard precies, weten we niet. Om hier inzicht in te krijgen, zijn we gestart met een onderzoek. Doel is een reëel beeld te kunnen geven van de gevolgen van corona voor onze culturele organisaties en instellingen, gesubsidieerd en niet-gesubsidieerd, professioneel en niet-professioneel. Met behulp van deze informatie kunnen we bezien of/in hoeverre we als gemeente aanvullend beleid kunnen ontwikkelen om de schade voor de culturele sector zoveel mogelijk te beperken. Medio juni verwachten we het onderzoek te hebben afgerond.

Thema: Gemeentelijke Organisatie

De uitdaging die op de organisatie en op de medewerkers is afgekomen

Toen minister-president Rutte op maandag 9 maart aangaf dat Nederlanders voorlopig geen handen meer zouden schudden, werd ook afgekondigd dat werknemers in de provincie Brabant zoveel mogelijk thuis moesten werken. Een week later, met de verscherpte maatregelen vanaf zondag 15 mei, gold dit voor heel Nederland. Het thuiswerken betekende ook voor de gemeente Helmond een flinke uitdaging. Waar er op dinsdag 10 maart nog enige verwarring bestond over wat de instructie precies inhield, werkt het overgrote deel van de medewerkers inmiddels al tien weken vanaf een andere werkplek dan normaal. Alleen wanneer het echt noodzakelijk is verschijnen medewerkers op kantoor, en de cijfers van de belasting van de systemen laat zien dat gemiddeld zo'n 85% van de ambtenaren vanuit huis werkt.

De uitdagingen die op ons zijn afgekomen zijn divers. Primair was er natuurlijk de zorg voor het welzijn en de gezondheid van onze medewerkers. Ook voor ambtenaren van de gemeente geldt dat ze angst hadden voor het coronavirus, voor zichzelf of voor hun naasten. (Daarbij is het goed te vermelden dat het ziekteverzuim alleen in de beginfase van de crisis significant hoger lag dan normaal en inmiddels (medio mei) zelfs onder het gemiddelde is gedaald.) Daarnaast kregen we als organisatie te maken met een flinke behoefte aan thuiswerkfaciliteiten en een belasting van het netwerk die we nooit eerder hebben gekend. Minder zichtbaar, maar niet minder belangrijk was de zorg voor het sociale cement. Het feit dat collega's

elkaar wekenlang niet fysiek kunnen ontmoeten en spreken, betekent veel voor de samenhang binnen de organisatie. Het is belangrijk deze te borgen omdat we straks, in het nieuwe normaal, er weer willen staan voor de vele uitdagingen die op de gemeente Helmond afkomen.

De wijze waarop we als gemeente hebben geanticipeerd

Onderstaand beschrijven we, getrupt in de tijd, welke maatregelen we als organisatie hebben genomen.

Fase 1: de eerste besmetting in Helmond

Toen de eerste besmetting bekend werd in Helmond, zijn we direct begonnen met het uitwerken en implementeren van een duidelijke interne communicatiestructuur. Dit om er door transparante informatievoorziening voor te zorgen dat onze medewerkers niet onnodig ongerust zouden worden.

Vervolgens ontwikkelde zich het aantal besmettingen in de regio en al snel kwam het RIVM en de veiligheidsregio met handvatten en richtlijnen. Een operationeel Kernteam Corona werd direct opgericht. Dit team kwam dagelijks bij elkaar. Hierin was een afvaardiging vertegenwoordigd vanuit de directie, het management, de medezeggenschap, en de afdelingen AOG (HR), communicatie en Veiligheid en Naleving. Dit team hield zich vooral bezig met de vertaling van de landelijke en regionale richtlijnen naar consequenties voor onze organisatie. Voorbeelden hiervan zijn:

- Facilitaire zaken als extra schoonmaak of handdoek automaten;
- Vraag- & Antwoorddocumenten voor personeel en management;
- Het inrichten van een vragenverzamelpunt om vinger aan de pols te houden wat er leeft binnen de organisatie;
- Het dagelijks monitoren van ziekteverzuim en welzijn van collega's;
- Het opstellen van een bedrijfscontinuïteitsplan, waarin per afdeling de vitale bedrijfsfuncties en -processen zichtbaar zijn gemaakt en welke maatregelen nodig zijn om deze te borgen. Hierbij is onderscheid gemaakt in vier categorieën van prioriteit:
 - Cat. 1: processen die niet onderbroken mogen worden
 - Cat. 2: processen die maximaal twee weken onderbroken mogen worden
 - Cat. 3: processen die negen tot twaalf weken onderbroken mogen worden
 - Cat. 4: processen die meer dan twaalf weken onderbroken mogen worden

Fase 2: maatregelen voor Brabant

Toen vervolgens maatregelen voor Brabant werden afgekondigd, werd er opgeschakeld naar een andere structuur voor de crisisorganisatie. Het Kernteam vloeide over in een Continuïteitsteam (CT): een team met een meer tactisch-strategisch karakter dat nauw samenwerkt met het Gemeentelijk beleidsteam (GBT).

- In eerste instantie heeft het CT in samenwerking met het management ervoor gezorgd dat het bedrijfscontinuïteitsplan verder aangescherpt werd;
- Daarnaast bereidden we ons voor op een eventuele lockdown. Hierbij was prioriteren van onze processen noodzakelijk: het moest duidelijk zijn welke processen (categorie 1 en 2) we overeind móésten houden als we onvoldoende middelen of mensen zouden hebben om al het werk te kunnen continueren. Bij de nadere prioritering werd de landelijk vastgestelde lijst van cruciale beroepen en vitale functies als uitgangspunt genomen.

Fase 3: maatregelen voor Nederland

Vervolgens werden er maatregelen voor heel Nederland afgekondigd die uiteindelijk resulteerden in een intelligente lockdown. Dit had grote impact op onze organisatie alsook op de dienstverlening. In deze fase hebben we ingezet op de volgende aspecten.

- Het creëren van een veilige plek voor die medewerkers die vanwege de vitale (dienstverlenings-) processen directe en vaak ook fysieke contacten met inwoners moesten blijven onderhouden;
- Het versneld doorvoeren van procesverbeteringen in het kader van de digitale dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en instellingen, in reactie op het feit dat fysiek contact steeds minder mogelijk werd;
- Hoewel al deels voorbereid door een prioritering van bedrijfsprocessen, stonden we vooral voor de uitdaging van het mogelijk maken voor zoveel mogelijk collega's om thuis te werken. Dit hebben we op de volgende wijze vormgegeven:
 - Door het beschikbaar stellen van extra hard- en software om zoveel mogelijk mensen van thuis uit te laten inloggen;
 - Door het beschikbaar stellen van nieuwe handleidingen en richtlijnen om te borgen dat informatieveilig werken i.c.m. privacyveilig werken mogelijk bleef, ook vanuit thuis;
 - Door het bouwen van dashboards om de stabiliteit van onze systemen goed te monitoren en risico's te managen om iedereen op een zo veilig en verantwoord mogelijke manier thuis te laten werken;
 - Door het uitrollen van software om op een veilige manier digitaal te kunnen vergaderen.
- We hebben keuzes moeten maken in welke dienstverlening prioriteit had en hebben intern geschoven met mensen en middelen om ervoor te zorgen dat alle prioritaire processen tóch doorgang konden vinden. Denk hierbij aan extra ondersteuning van collega's bij het team handhaving (de BOA's).
- Dit maken van keuzes doen we aan de hand van een omgevingsanalyse die dagelijks binnen de organisatie plaatsvindt om vinger aan de pols te houden hoe het gaat met onze dienstverlening, onze mensen en onze processen.
- Naast de ondersteuning binnen onze eigen organisatie op prioritaire processen hebben we ook ondersteuning kunnen leveren bij de prioritaire processen van partners in de regio. Denk bijvoorbeeld voor de extra werkzaamheden die Senzer en de Veiligheidsregio op zich afkregen door corona of de Gemeente Deurne door de Peelbrand.
- We zijn bezig geweest met de inrichting van vergaderen voor de raad. Dit door overleg met de Griffie en afdeling BJO op wat 'rechtsgeldig' vergaderen inhoudt. Maar daarnaast ook met het daadwerkelijk technisch mogelijk maken en het begeleiden en opleiden van de raad hierin.
- Daarnaast ligt de focus, naast die op de dagdagelijkse werkzaamheden, met name op het faciliteren van de organisatie om de juiste (corona)ondersteuning te kunnen leveren aan de stad.

Interne en Externe Communicatie

Speciale aandacht binnen het extra werk dat de afgelopen maanden besteed is vanuit de gemeentelijke organisatie gaat uit naar communicatie. Zowel richting stad als richting medewerkers stelde de coronacrisis ons hierin voor een extra uitdaging. Diverse ervaringen leren dat communiceren in tijden van

crisis essentieel is. Daarbij is er enerzijds plek voor de informatievoorziening en – in het geval van deze crisis – het op de hoogte houden van mensen over de impact van de afgekondigde maatregelen. Daarnaast vraagt de situatie om duiding en betekenisgeving. Op diverse manieren, die veelal afwijken van de normale werkwijze, hebben we hier de afgelopen 80 dagen als organisatie invulling aan gegeven.

Interne Communicatie

Om iedereen toch, ook thuis, continu op de hoogte te kunnen houden van de ontwikkelingen binnen de organisatie is met spoed een speciale, interne nieuwssite ingericht. Doel: het verstrekken van informatie, maar zeker ook dat iedereen zich verbonden blijft voelen met de organisatie en collega's. Een greep uit de informatie op dit gebied: reguliere terugkoppelingen uit het GBT en het CT, vlogs door collega's die betrokken zijn bij de crisisbeheersing, een speciaal ingerichte muur met thuiswerkselfies, een digitale vrijmarkt rond Koningsdag waarvan de opbrengst naar het lokale goede doel is gegaan (Helmondse horecabonnen voor Helmondse zorgverleners), berichten vanuit het bestuur en de gemeentesecretaris en tips over hoe je op de beste wijze kan thuiswerken. Er zijn dagen waarop de site meer dan 600 unieke bezoekers trok, wat veel zegt over het belang van een dergelijke voorziening.

Externe Communicatie

Zeker nu fysiek contact niet mogelijk was en de emoties op verschillende wijzen opliepen binnen de Helmondse samenleving, besteden we veel aandacht aan de externe communicatie. Feitelijk zetten we meer dan ooit in op onze eigen (digitale) kanalen, zoals de website, Facebook en Twitter. Tevens delen we via De Loop en De Traverse informatie over de coronacrisis met onze inwoners. In de stad zijn borden met informatie geplaatst, onze coronacampagne met het herkenbare hart en de tekst 'Alleen samen. Ook wij.' is zichtbaar in de bushokjes en op het digitale kunstwerk bij het station prijkt de tekst 'De afstand van vandaag is de verbinding van morgen.'

Het bestuur maakt actief gebruik gemaakt van diverse kanalen om haar duiding aan de crisis te geven. Sinds het begin van de crisis is er op diverse manieren contact geweest met partners binnen en buiten de stad om van hen te horen hoe zij de crisis ervaren. Ook is er actief geïnvesteerd in de communicatie richting inwoners. Voorbeelden hiervan zijn wekelijkse columns op De Weblog van Helmond en De Loop, bijdragen aan de uitzendingen van Omroep Helmond/Dit Is Onze Wijk, een digitaal persgesprek met onder meer het Eindhovens Dagblad en Omroep Brabant en filmpjes van werkbezoeken op diverse plekken in de stad. In aanvulling hierop beantwoorden collegeleden tijdens live-uitzendingen op Facebook vragen van inwoners en is de burgemeester bereikbaar via de coronafoon. Ook heeft zij via een brief in alle lokale media vlak voor Pasen de inwoners van Helmond een hart onder de riem gestoken.

Een vooruitblik op de komende maanden

Langzaam maar zeker komen we in terecht in een situatie van versoepelde maatregelen. Naast de focus die we hebben om te bedenken wat dit betekent voor de stad, zijn we binnen onze interne organisatie vooral bezig met de vertaling van wat dit voor onze organisatie en mensen betekent.

Concreet richten we ons op de uitwerking van de betekenis van de 1,5 meter samenleving voor op kantoor. De werkgroep die zich hiermee bezig houdt richt zich vooral op facilitaire en ARBO-gerelateerde zaken (wat is er nodig binnen onze werklocaties om de 1,5 meter afstand tussen collega's onderling en bezoekers te waarborgen) in combinatie met IT-zaken. Want, het devies is voorlopig nog steeds om daar waar dit redelijkerwijs mogelijk is thuis te werken. Dit betekent dat we op IT-gebied verder versneld digitale samenwerkings-tools gaan uitrollen.

Daarnaast zijn we bezig met het maken van de crisis- en herstelnota. Wat is de impact van de crisis? Hoe ziet ons werk er na de crisis uit? Welke zaken heeft de crisis ons gebracht en willen we graag vasthouden? En wat zijn de eerste dingen die we weer oppakken na de crisis? Zaken die nu, nu het 'nieuwe normaal' wat meer vorm begint te krijgen, verder uitgediept kunnen worden (zie ook het volgende hoofdstuk).

P&C Cyclus in de komende maanden

De coronacrisis heeft veel impact op de gemeente en daarmee ook op de P&C Cyclus die elk jaar wordt bewandeld. Vanwege deze impact zijn er enkele wijzigingen in de planning aangebracht en worden tevens documenten opgeleverd die sec betrekking hebben op de gevolgen door corona. Op dinsdag 19 mei spreekt de raad voor het eerst in brede samenstelling met het college van B&W over de effecten van de coronacrisis.

In deze memo worden de verschillende documenten binnen de aangepaste P&C Cyclus op een rijtje gezet, waarbij telkens wordt benoemd hoe de gevolgen van corona in kaart worden gebracht.

80 dagen Corona in Helmond

Toelichting: Op dinsdag 19 mei vindt een eerste uitgebreide dialoog met de gemeenteraad over het thema corona plaats. Deze bijeenkomst (hybride) dient verschillende doelen:

- Het college/de burgemeester geeft inzicht in welke stappen er de afgelopen twee maanden zijn gezet en welke maatregelen de gemeente heeft genomen
- De gemeenteraad wordt deelgenoot gemaakt van dilemma's waar het college in de afgelopen periode voor heeft gestaan
- De gemeenteraad wordt in staat gesteld haar visie te geven op de aanpak van corona
- Er wordt een gedeeld startpunt gecreëerd op basis waarvan besluitvorming en debatten later dit jaar kunnen worden vormgegeven, uiteindelijk resulterend in de meerjarenbegroting 2021-2024.

Tijdspad:

Bespreking in de gemeenteraad op dinsdag 19 mei.

Berap Light

Toelichting: Vanwege de coronacrisis is besloten om de 1^e Berap dit jaar op een andere wijze invulling te geven. Waar normaalgesproken ook diverse inhoudelijke afwijkingen worden beschreven, beslaat het eerste deel van de Berap Light nu slechts de financiële afwijkingen. Het tweede deel brengt in kaart welke kosten zijn gemaakt om te reageren op de coronacrisis. Daarbij worden zowel de kosten intern als de financiële gevolgen van maatregelen richting de samenleving vermeldt.

Tijdspad:

De Berap Light wordt op dinsdag 30 juni behandeld in de gemeenteraad.

Perspectiefnota (in plaats van Voorjaarsnota)

Toelichting: Aangezien door de coronacrisis nog veel onduidelijk is, heeft het college ervoor gekozen dit jaar geen Voorjaarsnota op te stellen. Wel is het belangrijk een (financiële) doorkijk te geven die een

bouwsteen biedt voor besluitvorming later dit jaar. In de Perspectiefnota komen in elk geval de volgende thema's terug:

- Meerjarenperspectief, zonder de effecten van corona daarbij meegerekend
- Risico's die zowel inhoudelijk als financieel de komende jaren op de gemeente afkomen
- Scenario's voor de duur van de crisis (analoog aan de scenario's van het SCP), en de impact die deze diverse scenario's hebben voor de financiële huishouding van de gemeente

Tijdspad:

De Perspectiefnota wordt op dinsdag 30 juni behandeld in de gemeenteraad.

Crisis- en Herstelnota → Meerjarenbegroting

Toelichting: De impact van corona zal effect hebben op veel beleid van de gemeente. Enerzijds komt dit door de grote financiële druk die voelbaar wordt, anderzijds doordat diverse beleidsterreinen sterk worden geraakt en extra ondersteuning nodig hebben. Via de crisis- en herstelnota wordt getracht inzicht te geven in de impact van corona op de stad, zowel economisch als maatschappelijk en daarmee wordt een voorzet gegeven voor de inhoudelijke besluitvorming voor de begroting. Hierbij maken we nauw gebruik van het werk dat wordt verricht door het team dat bezig is met de coronamonitor (Strategie en A&I) en het Strategisch Economisch Team. Deze teams hebben hun eigenstandige rol, maar leveren ook input aan voor de crisis- en herstelnota.

De crisis- en herstelnota bestaat uit drie concrete tranches:

- Effecten/ontwikkelingen door corona in het algemeen
- Het herleiden van deze effecten naar de Helmondse schaal. Wat betekent het voor de stad?
- Advies over de sporen om de rest van de coalitieperiode in te investeren

Tijdspad:

Het gedeelte waarin de impact van corona op de Helmondse samenleving in beeld wordt gebracht, wordt na de zomervakantie aan de gemeenteraad gepresenteerd. De wijze waarop het college keuzes maakt naar aanleiding van de Crisis- en Herstelnota wordt meegenomen in de integrale besluitvorming richting de Meerjarenbegroting 2021-2024. Deze begroting ligt op donderdag 12 november in de gemeenteraad ter besluitvorming voor.

De coronacrisis financieel beschouwd

De Nederlandse overheid pakt in een snel tempo nieuwe taken op. Extra inkomensregelingen worden geïntroduceerd en diverse bedrijven kunnen (staats)steun aanvragen. Zowel de Rijksoverheid als gemeenten krijgen er door zowel de restrictieve maatregelen als door het steunpakket taken bij die een aanzienlijke financiële impact hebben. Daarnaast hebben we als gemeente ook lokale vrijheid in het afkondigen van maatregelen.

Om een totaalbeeld te geven van de kosten die het gevolg zijn van de coronacrisis worden deze via een drieluik inzichtelijk gemaakt.

1. Interne kosten welke tot nu toe zijn gemaakt
2. College- en Rijksbesluiten inzake de coronacrisis die tot nog toe zijn genomen
3. Risico-inventarisatie van de coronacrisis

Daarbij geldt voor de tot nu toe gemaakte kosten dat deze globaal worden weergegeven. Bij de Perspectiefnota kunt u een meer specifiek beeld verwachten. Voor de risico-inventarisatie geldt dat deze opgesteld zijn met de (beperkte) kennis van nu.

Extra coronakosten voor de interne organisatie: € 114.000

Zoals beschreven hebben we als gemeentelijke organisatie kosten moeten maken om te faciliteren in het massale thuiswerken, maar ook in hygiënemaatregelen en het naleven van andere voorschriften. Hiermee zijn we gestart in de eerste dagen nadat op 1 maart de eerste Helmondse coronabesmetting werd bevestigd. De grootste kostenpost in de afgelopen periode zijn de automatiseringskosten van € 95.000,-. Dit geld is onder meer uitgegeven aan software en thuiswerktokens die – vergeleken met de normale bedrijfsvoering – massaal zijn aangeschaft. Bij de overige kosten moet worden gedacht aan perspex balieschermen, desinfectiemiddelen en desinfectie van het gebouw.

Doorwerken van besluiten voor steun aan stad en samenleving: € 532.500

Sinds 1 maart heeft het college van B&W een aantal besluiten genomen binnen de aanpak van de gevolgen van de coronacrisis. De financiële consequenties hiervan worden aan de gemeenteraad voorgelegd via de Berap Light, maar worden voor de volledigheid hier al op een rij gezet. Het betreft hier kosten die tot dinsdag 19 mei 2020 zijn gemaakt of de kosten van besluiten die voor deze datum zijn genomen. Tevens zijn er diverse besluiten door het Rijk genomen die (positief dan wel negatief) effect hebben op de gemeentelijke begroting. Denk aan de maatregel dat evenementen tot zeker 1 september zijn verboden, wat een negatief effect heeft op de inkomsten die we ontvangen.

Tegenover negatieve uitgaven staan zaken die positief op onze begroting drukken, omdat we bepaalde uitgaven nu niet kunnen doen. In het algemeen geldt echter dat corona de gemeente significant geld gaat kosten en naarmate de crisis langer duurt, lopen de kosten naar verwachting op. In onderstaande opsomming zijn de nu bekende voor- en nadelen meegenomen. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op risico-inschattingen die nog een grote mate van onzekerheid kennen.

1. *Kermissen: € 106.000 nadeel*
Als gevolg van de Corona zijn de kermissen (voorjaarskermis, zomerkermis en brouwhuiskermis) afgelast. Hierdoor zijn er geen inkomsten van € 278.000, maar ook nagenoeg geen kosten van € 172.000 waardoor het nadeel € 106.000 is.
2. *Arbeidsmarktevents: € 35.000 voordeel*
De Dutch Technology Week gaat vanwege de coronacrisis niet door. Voor Helmondse deelname was € 35.000 gereserveerd. Deze kosten worden nu niet gemaakt.
3. *Subsidie tijdelijke noodrantsoenen Super Sociaal: € 1.500 nadeel*
Er is een incidentele subsidie ter hoogte van € 1.500,- verleend aan Super Sociaal voor het verstrekken van noodrantsoenen aan minima in samenwerking met Hart voor Minima.
4. *Voorschot TOZO: budgettair neutraal*
Op 30 maart heeft de gemeente Helmond een eerste voorschot vanuit het Rijk ontvangen ter hoogte van €1.106.457. Deze is reeds overgemaakt naar Senzer. Het tweede voorschot á €5.310.336 is voor 2/3 deel per 17-04-2020 beschikbaar gekomen voor de gemeenten. Het resterende 1/3 deel zal in de maand mei 2020 beschikbaar worden gesteld vanuit het Rijk.
5. *Doorbetaling subsidie VVE en eigen bijdrage peuteropvang: budgettair neutraal*
Doorbetalen subsidie VVE en compensatie eigen bijdrage peuteropvang en Sociaal Medische Indicatie (SMI) i.v.m. coronacrisis. De kosten hiervan bedragen € 17.800, maar het ministerie van OCW heeft toegezegd voor deze compensatie extra middelen beschikbaar te stellen.
6. *Financiële continuïteit voor Jeugdhulp en WMO aanbieders: p.m.*
Door de onzekerheid aangaande de huidige situatie en de continu veranderende omstandigheden

is het niet mogelijk om een inschatting te maken van de financiële consequenties in relatie tot de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Door aanbieders te compenseren tot maximaal de omzet van voorgaande maanden en door de toezegging tot compensatie voor de meerkosten vanuit het Rijk is de financiële impact van dit voorstel naar verwachting echter klein.

7. *Aanvullende Rijksondersteuning culturele sector: € 150.000 nadeel*

De Cacaofabriek is voorgedragen voor cofinanciering vanuit het Rijk als onderdeel van de BrabantStad aanvraag voor de vitale regionale infrastructuur in Noord-Brabant. De gemeente dient € 150.000 als cofinanciering in te brengen.

8. *Twee provinciale subsidies aangevraagd: ná toekenning hiervan geeft dit een voordeel*

Het college heeft ingestemd met het aanvragen van twee provinciale bijdragen, voor een totaalbedrag van €1 miljoen aan de provincie Noord-Brabant.

9. *Verlenging tijdelijke verruiming laptopregeling Kindpakket: budgettair neutraal*

De prijs die Leergeld heeft kunnen afspreken met de leverancier is € 140,- per laptop (iets verhoogd als gevolg van grote vraag). Dit is nog steeds een scherpe prijs voor de laptops. Inmiddels zijn 180 laptops aangevraagd bij Leergeld. Met een subsidie ter hoogte van € 45.000,- kan Leergeld tot maximaal 320 laptops verstrekken in het kader van de verruiming. Dit is naar verwachting voldoende om aan de vraag te kunnen voldoen. De kosten worden gedekt uit de middelen Aanpak armoede (20600).

10. *Brede uitrol van Leefsamen Helmond voor alle minder zelfredzame inwoners in een kwetsbare positie: budgettair neutraal*

De kosten van het project hangen af van het aantal inwoners dat gebruik wil maken van de dienst. We gaan uit van 200 aanmeldingen en een looptijd van 4 maanden. Voor dit aantal deelnemers, deze looptijd, en na een investering van het bedrijf Akkedeer, vraagt dit project om een gemeentelijke bijdrage van €28.468 uit het budget voor woningaanpassingen binnen de Wmo.

11. *Tijdelijke 24uursopvang dak- en thuislozen in de Braak: € 240.000 nadeel*

I.v.m. de coronacrisis is tijdelijk 24uursopvang voor dak- en thuislozen gerealiseerd in Sporthal De Braak. De kosten voor 25 personen worden geschat op € 80.000 per maand. We gaan er nu vanuit dat de opvang 3 maanden in stand wordt gehouden wat neerkomt op € 240.000. Bij een aanhoudende coronacrisis kunnen de kosten oplopen.

Globale risico-inventarisatie voor de komende periode: range tussen € 5,5 miljoen tot € 10,8 miljoen

Om ons heen zien we vele voorspellingen over de economische gevolgen van de coronacrisis. Deze voorspellingen hebben één aspect gemeen: een grote mate van onzekerheid. Ditzelfde geldt voor de inschattingen die wij kunnen doen over de effecten van corona op de gemeentelijke begroting. Toch is het, zowel met het oog op de kosten in het lopende boekjaar als richting het opstellen van de begroting later in 2020, belangrijk om een beeld te creëren van de mogelijke impact. Op basis van de voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB) zijn we bij het opstellen van dit beeld uitgegaan van twee extreme scenario's: enerzijds dat de crisis in totaal 3 maanden duurt (waarna de economie weer opstart) en anderzijds dat de crisis 12 maanden duurt (waarna de economie weer opstart). Dit zijn de uitersten van de scenario's van het CPB, maar gezien de grote mate van onzekerheid is over de mate van waarschijnlijkheid dat één van deze scenario's uitkomt nog niets te zeggen.

Wel creëren we met deze werkwijze een bandbreedte. Daarbinnen hebben we 60 coronarisico's geïnventariseerd voor de Helmondse situatie. Hieronder geven we een inkijkje in deze risico's.

Sociaal domein

De grootste risico's doen zich op het eerste oog voor in het sociaal domein. Dit komt doordat er een groter beslag ligt op inkomensregelingen door bedrijven en personen. Daarnaast neemt de druk op BUIG

middelen en schuldhulpverlening toe, zien we vermoedelijk intensiveringen van de WMO en naar de toekomst toe ontstaat een inhaaleffect op Jeugdhulp. Tevens wordt de Tozo-regeling door de gemeente uitgevoerd, waarvan nog niet duidelijk is of alle kosten voor de uitvoering gecompenseerd worden en ook zorgpartijen worden doorbetaald zonder adequate prestaties.

Minder inkomsten

De inkomsten, zoals opgenomen in de begroting, zullen naar verwachting niet allemaal binnenkomen. Dit komt bijvoorbeeld doordat er minder belastingen en heffingen geïnd kunnen worden. Dit is te verklaren door minder toerisme, minder parkeerinkomsten en precariobelasting, meer faillissementen, minder ozb, minder leges en meer kwijtscheldingen. Dit laatste geldt mogelijk ook voor de huren van het gemeentelijk vastgoed. Daarnaast is het onduidelijk wat de impact van de coronacrisis op het Gemeentefonds wordt. De meicirculaire, die begin juni verwacht wordt, moet hier meer duidelijkheid over geven.

Bestuur en Ondersteuning

Doordat de gehele organisatie thuis werkt worden er meer kosten gemaakt voor ICT. Hoewel in het ziekteverzuim de afgelopen geen grote pieken te zien zijn geweest leidt de huidige werkwijze hoe dan ook tot (licht) efficiencyverlies. Daarnaast moeten er extra kosten voor huisvesting gemaakt worden om de 1,5 meter economie uit te voeren.

Sport, cultuur en recreatie

De sport-, cultuur- en recreatiebranche worden fors geraakt door de coronamaatregelen. Hierin zijn verschillen zichtbaar. Het valt niet uit te sluiten dat we als gemeente moeten bijspringen om instanties overeind te houden, want navenant hoge kosten met zich meebrengt.

Totaal aan schattingen

Uitgaande van de scenario's van het CPB schatten we de impact van corona op het Helmondse huishoudboekje op dit moment op **€ 5,5 miljoen tot € 10,8 miljoen negatief**. Het is echter essentieel om aan te geven dat we dit getal alleen met een zeer grote mate van onwaarschijnlijkheid kunnen noemen. Ten eerste vanwege het gebrek aan detail in de risico-inventarisatie, ten tweede vanwege het gebrek aan inzicht in de diepte en duur van de crisis. Vrijwel alle gemeenten lopen tegen grote kostenposten aan. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voert inmiddels gesprekken met het Rijk over compensatie, omdat we als gemeentelijke bestuurslaag essentieel zijn in de aanpak van de crisis. Via diverse kanalen zijn we vanuit Helmond op deze ontwikkelingen aangesloten.

De risico-inventarisatie wordt de komende maanden regelmatig geactualiseerd. Naarmate de crisis duurt, zullen de risico's zich ontwikkelen of wijzigen en krijgen we meer inzicht. Dit vraagt om een herijking van de risico-inventarisatie. Gedurende de vernieuwde P&C cyclus wordt het bestuur meegenomen in deze ontwikkelingen, waarbij de Perspectiefnota (eind juni in de raad) en de Crisis- en Herstelnota (na de zomer in de raad) belangrijke ijkpunten vormen.